

Інформаційна записка
«Про основні соціально-економічні аспекти проекту
Державного бюджету України на 2014 рік (реєстр. № 3000)
(експрес-висновки)»

Відповідно до ст.153 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» (від 10.02.2010 р. №1861-IV), проект закону про Державний бюджет України на наступний рік має бути розроблений з дотриманням вимог Основних напрямів бюджетної політики на наступний бюджетний період.

Основними напрямками бюджетної політики України на 2014 рік (схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.03.2013 №213-р, проте так і не розглянуто Верховною Радою України) передбачено, зокрема, прогноз номінального ВВП у розмірі **1694,8** млрд. грн., а індексу споживчих цін (грудень до грудня попереднього року) – **108,3%**.

У пояснювальній записці до проекту Закону України про Державний бюджет України на 2014 рік зазначено, що для розрахунку показників проекту Держбюджету-2014 використано **уточнені макропоказники**, зокрема:

прогноз номінального ВВП – **1653** млрд. грн.;

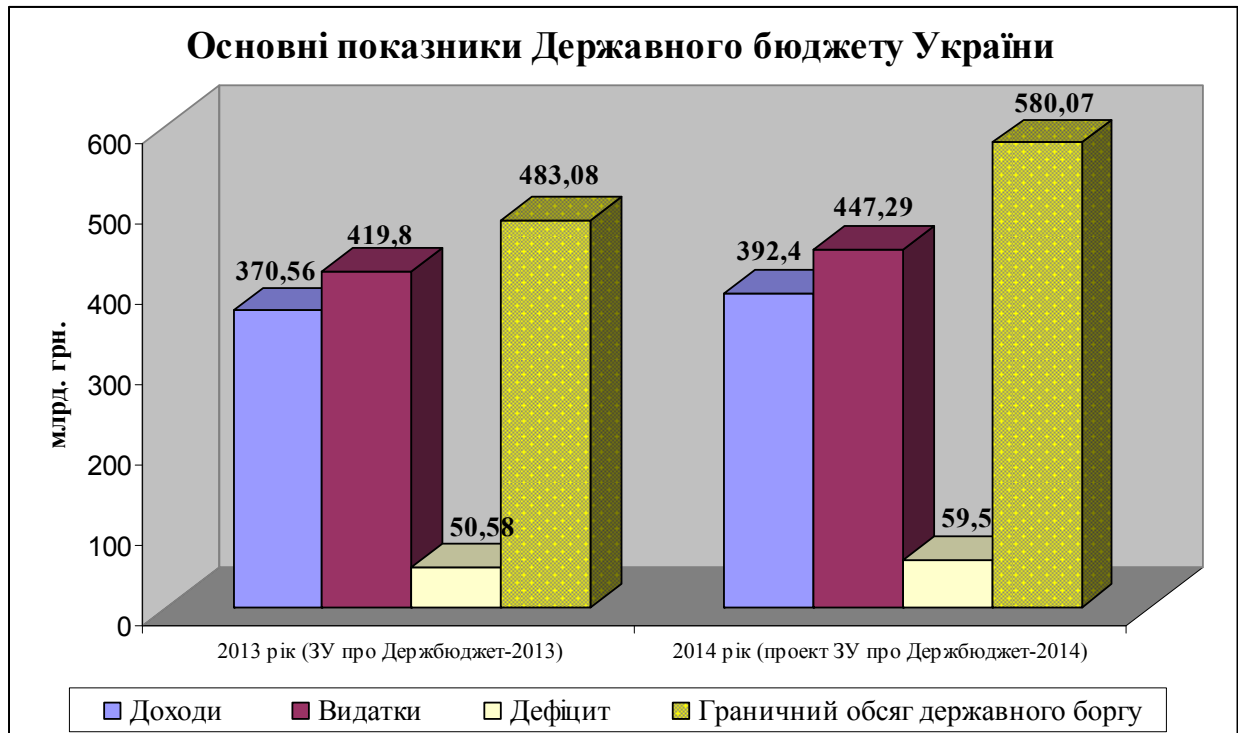
прогнозні темпи зростання реального ВВП – **103%**;

індекс споживчих цін (у середньому до попереднього року) – **104,3%**.

Разом з тим, Кабінетом Міністрів України 18 грудня 2013 року схвалено наступні Основні прогнозні макропоказники економічного і соціального розвитку України на 2014 рік:

Показник	Основні прогнозні макропоказники економічного і соціального розвитку на 2014 рік (схвалені КМУ 18.12.2013)	Для порівняння бюджет-2013 сформовано з урахуванням ПКМУ від 28.11.2012 №1125
ВВП:		
% до попереднього року	103	103,4
номінальний, млрд. грн.	1 653	1 576
Індекс споживчих цін (грудень до грудня попереднього року), %	108,3	104,8
Індекс цін виробників (грудень до грудня попереднього року), %	108,6	105,5
Фонд оплати праці найманих працівників і грошового забезпечення військовослужбовців, млрд. грн.	511,6*	482,3
Номінальна середньомісячна заробітна плата працівників, грн.	3 575**	3334
Середньомісячна заробітна плата працівників, скорегована на індекс споживчих цін, % до попереднього року	102,8	103,3

* Передбачено збільшення фонду оплати праці найманих працівників і грошового забезпечення військовослужбовців в порівнянні з 2013 роком на 6,08%, що на 2,22 відсоткових пункти менше величини прогнозного індексу споживчих цін. Разом з тим, викликає занепокоєння невідповідність росту показника фонду оплати праці найманих працівників і грошового забезпечення військовослужбовців з прогнозом росту показників індексу споживчих цін (8,3%) та базового тарифного розряду ЄТС (5,7%), що містить приховану загрозу скорочення чисельності працівників у бюджетній сфері.
 ** Середня заробітна плата працівників у жовтні 2013 року (факт) складає 3283 гривень.

З вищенаведеного рисунка слідує, що в 2014 році:

доходи Державного бюджету збільшаться на 5,9% в порівнянні показником, закладеним в закон України про Держбюджет України на 2013 рік, та складуть 23,7% прогнозного ВВП (зазначимо, що *прогноз доходів Зведеного бюджету на 2014 рік – 498,9 млрд. грн. (або 30,2% прогнозного ВВП) (порівняно із затвердженими показниками 2013 року (зі змінами) збільшуються на 5,7%), а прогноз видатків – 562,9 млрд. грн. (або 34,05% прогнозного ВВП)*);

видатки Державного бюджету збільшаться на 6,5% в порівнянні показником, закладеним в закон України про Держбюджет України на 2013 рік, та складуть 27,06% прогнозного ВВП;

граничний обсяг дефіциту Державного бюджету України в порівнянні з попереднім роком зросте майже на 9 млрд. грн. та складе близько 3,6% ВВП (*примітка: в закон України про Держбюджет України на 2013 рік закладено 50,5 млрд. грн., що становить 3,2% ВВП*);

граничний обсяг державного боргу на 31 грудня 2014 року зросте на 96,99 млрд. грн. в порівнянні показником, закладеним в закон України про Держбюджет України на 2013 рік, та становитиме 35,1% прогнозного ВВП проти 30,7% у 2013 році. Враховуючи структуру державних запозичень у 2013 році та прогнозних запозичень у 2014 році на кінець 2014 року **частка внутрішнього**

боргу становитиме близько 57,3 % від обсягу державного боргу, а частка зовнішнього боргу – близько 42,7 %.

Видатки на обслуговування державного боргу збільшено до 44,9 млрд. гривень, що на 9,9 млрд. гривень більше, ніж передбачалося у 2013 році. Таке зростання планується переважно за рахунок збільшення державного боргу та зумовлене необхідністю фінансування дефіциту державного бюджету.

Загальні виплати за державним боргом, що мають бути здійснені у 2014 році за рахунок коштів державного бюджету, оцінюються на рівні 140 336,5 млн. грн., з яких 64,4% або 90 399,9 млн. грн. – виплати за внутрішнім боргом та 35,6% або 49 936,6 млн. грн. складають виплати за зовнішнім боргом.

З метою реалізації пріоритетних проектів інвестиційного характеру, що мають загальнодержавне значення, передбачено надання державних гарантій в обсязі 50 млрд. гривень.

Соціальні стандарти та гарантії

В проекті Державного бюджету України на 2014 рік передбачено на січень–червень планового року **«замороження» розмірів соціальних стандартів та гарантій на рівні грудня 2013 року**, їх збільшення ж відбудеться двічі: з 1 липня та 1 жовтня, чим продовжено практику 2013 року коли збільшення відбулося з 1 січня та 1 грудня (за винятком базового тарифного розряду ЄТС), тоді як в 2012 році зміна зазначених показників в сторону збільшення відбулася п'ять разів.

Щодо прожиткового мінімуму

	Прожитковий мінімум, грн.				
	на одну особу в розрахунку на місяць	для дітей віком до 6 років	для дітей віком від 6 до 18 років	для працездатних осіб	для осіб, які втратили працездатність
Відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2013 рік»					
з 1 січня	1108	972	1210	1147	894
з 1 грудня	1176	1032	1286	1218	949
Середній на рік	1113,7	977	1216,3	1152,9	898,6
Стаття 7 проекту закону України про Держбюджет на 2014 рік					
з 1 січня	1176	1032	1286	1218	949
з 1 липня	1207	1059	1320	1250	974
з 1 жовтня	1256	1102	1373	1301	1014
Середній на рік	1203,75	1056,25	1316,25	1246,75	971,5
Темпи росту у 2014р. порівняно з 2013р.	108,1	108,1	108,2	108,1	108,1

 Як і в попередніх роках прожитковий мінімум для основних соціальних і демографічних груп населення розрахований без урахування оновлених наборів продуктів харчування, непродовольчих товарів та послуг, а також суми податку на доходи фізичних осіб (тим самим не враховано позицію профспілок).

Темпи зростання вартісної величини прожиткового мінімуму по всім соціальним і демографічним групам населення протягом 2014 року перевищать

прогнозний рівень інфляції 4,3%, який покладений в основу розрахунків проекту Держбюджету-2014 (згідно пояснювальної записки). Проте, якщо порівнювати з прогнозним рівнем інфляції 8,3%, визначеним в основних макропоказниках, схвалених Урядом 18.12.2013, то **відбудеться зменшення реальної вартості прожиткового мінімуму.**

Так, в середньому за рік прожитковий мінімум для працездатних осіб зростає на 8,1% порівняно з аналогічним періодом 2013 року. Вартісна величина прожиткового мінімуму для працездатних осіб в грудні 2014 року складе 1301 грн., що на 83 грн. або на 6,8% вище, ніж у грудні 2013 року (в 2013 році в порівнянні з 2012 роком показник збільшився на 8,1%), а для пенсіонерів прожитковий мінімум збільшується до 1014 грн., тобто на 65 грн. або на 6,8% (в середньому за рік – на 8,1%).

 В законопроекті знову передбачено «рівень забезпечення прожиткового мінімуму», що є ще одним негативним аспектом. ФПУ наполягала на забезпеченні використання **виключно базового державного соціального стандарту – прожитковий мінімум** при визначенні права на надання та розмірів соціальної допомоги, відмінивши показник «рівень забезпечення прожиткового мінімуму».

Разом з тим, рівень забезпечення прожиткового мінімуму для призначення допомоги для дітей збільшився порівняно з 2013 роком на 10% і складає 85%.

Щодо розмірів мінімальної заробітної плати та базового тарифного розряду ЄТС

Дата	Тариф 1 розряду за ЄТС, грн.	Мінімальна заробітна плата, грн	Розрив Тариф 1 розряду ЄТС/МЗП
	ПКМУ від 27.03.2013 № 197	Відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2013 рік»	
01.01.2013	852	1147	295
01.12.2013	852	1218	366
Середньозважений річний показник	852	1152,9	300,9
Темпи росту середньозваженого річного показника в порівнянні до попереднього року	6,5 % ↑	5% ↑	0,97% ↑
	Відповідно до пояснювальної записки до проекту Держбюджету-2014	Стаття 8 проекту закону про Держбюджет на 2014 рік	
01.01.2014	852	1218	366
01.07.2014	890	1250	360
01.10.2014	1011	1301	290
Середньозважений річний показник	901,25	1247	345,5

Темпи росту середньозваженого річного показника в порівнянні до попереднього року	5,7% ↑	8,1% ↑	14,8% ↑
---	--------	--------	---------

Примітка: у пояснювальній записці до законопроекту зазначено, що проект Держбюджету - 2014 розроблений з урахуванням прогнозного індексу інфляції - 4,3%. Разом з тим, 18.12.2013 Кабмін схвалив прогнозний показник індексу споживчих цін на 2014 рік - 8,3%.

Звертаємо увагу, що у щорічному Посланні Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2013 році» визначено, що бюджетна політика у 2014 році має забезпечувати економічно обґрунтовану й виважену політику щодо підвищення мінімальної заробітної плати та посадового окладу працівника I тарифного розряду Єдиної тарифної сітки з урахуванням прогнозних індексів інфляції та рівня продуктивності праці.

 Відповідно до проекту Держбюджету-2014 в черговий раз **передбачено збереження розміру мінімальної заробітної плати на рівні штучно заниженого прожиткового мінімуму для працездатних осіб**, чим не враховано наступні пропозиції профспілкової сторони щодо:

- *забезпечення випереджального зростання мінімальної заробітної плати порівняно з іншими мінімальними соціальними гарантіями з метою забезпечення відтворення трудового потенціалу працівника;*

- *встановлення мінімальної заробітної плати у розмірі не нижче фактичного прожиткового мінімуму, з урахуванням податку на доходи фізичних осіб.*

Закладені до проекту Державного бюджету тенденції **провокують зниження співвідношення розмірів мінімальної заробітної плати та фактичного прожиткового мінімуму** (на початок 2013 року це співвідношення складало 96,4% (фактичний прожитковий мінімум – 1190 грн.), а станом на листопад п.р. воно зменшилося до 92,4% (фактичний прожитковий мінімум – 1242грн.)). І це без врахування податку на доходи фізичних осіб.

Враховуючи рішення Конституційного Суду від 22.05.2008 № 10-рп/2008 щодо збільшення прожиткового мінімуму, визначеного для осіб, які відповідно до законодавства підлягають обов'язковому державному соціальному страхуванню, на розмір ставки податку з доходів фізичних осіб, ситуація виглядає ще гірше. **Співвідношення розміру мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму з урахуванням податку на початок 2013 року складало 89,1% (1288 грн.), а на листопад 2013 року – 85,3% (1345 грн.).**

 Що стосується оплати праці працівників бюджетної сфери за ЄТС, то **ЗАГОСТРЮЄТЬСЯ питання скорочення грошового розриву між розмірами посадового окладу (тарифної ставки) працівника I тарифного розряду ЄТС та мінімальної заробітної плати.**

Так, згідно з пояснювальною запискою до проекту закону України про Держбюджет-2014 **фактично запропоновано легалізацію «заморожування» росту базового тарифного розряду ЄТС протягом січня–червня 2014 року у розмірі 852 грн.** (його розмір не переглядався з 1 січня 2013 року), зростання цього показника передбачається лише з 1 липня 2014 року – до 890 грн., з 1 жовтня 2014 року – 1 011 гривень.

За таких умов, грошовий розрив між розмірами посадового окладу працівника I тарифного розряду ЄТС та мінімальної заробітної плати протягом

І півріччя 2014 року складатиме 366 гривень, з 1 липня 2014 року скоротиться на 6 гривень та становитиме 360 гривень, а з 1 жовтня 2014 року – 290 гривень.

!!! Вищевикладене свідчить про свідоме грубе порушення впродовж 9 місяців 2014 року виконання п. 2.22 чинної Генеральної угоди в частині зменшення грошового розриву між посадовим окладом (тарифною ставкою) працівника І тарифного розряду Єдиної тарифної сітки та мінімальною заробітною платою.

Крім того, невирішеним залишається питання оплати праці оплаті праці державних службовців середньої ланки органів виконавчої влади, так як 19 грудня ц.р. **Парламентом прийнято рішення про ВІДТЕРМІНУВАННЯ ЩЕ НА РІК** введення в дію нового Закону України «Про державну службу», що безумовно негативно позначиться на матеріальному становищі та мотивації праці державних службовців нижчої та середньої ланок.

Слід відмітити, що пунктом 7 Прикінцевих положень законопроекту передбачено доручення Уряду на основі моніторингу виконання Держбюджету за підсумками І півріччя 2014 року внести пропозиції щодо підвищення соціальних стандартів та їх фінансового забезпечення.

Звертаємо увагу на деякі інші негативи проекту Держбюджету-2014:

1) Проектом (зокрема, пунктами 3-6 Прикінцевих положень) продовжена багаторічна негативна практика призупинення законом про Державний бюджет України дії чинних актів законодавства або внесення до них змін, що суперечить численним рішенням Конституційного Суду України (від 9 липня 2007 р. № 6-рп/2007, від 22 травня 2008 р. № 10-рп/2008 та від 30 листопада 2010 р. № 22-рп/2010).

Пунктом 5 Прикінцевих положень аналізованого законопроекту передбачається зупинення дії окремих статей нового Закону України «Про державну службу» (в частині оплати праці та виплати пенсій).

Також призупинено дію норм Податкового кодексу України щодо зниження ставки податку на додану вартість з 20 до 17%; скасовано пільгове оподаткування ПДВ операцій з ввезення на митну територію України природного газу; відтерміновано з 2014 року на 2015 рік зниження ставки податку на прибуток підприємств з 19 до 16 відсотків.

2) У проекті на 2014 рік зменшено суму з 25 000 тис. грн. до 22 216,3 тис. грн. відведено для надання роботодавцям дотацій та компенсацій для забезпечення молоді першим робочим місцем.

3) На 2014 рік не передбачено коштів на реєстрацію державною службою зайнятості трудових договорів, укладених між працівниками та фізичними особами. У 2013 році для цього було виділено 2 200 тис. грн.

4) Видатки за бюджетною програмою «Щорічна разова грошова допомога ветеранам війни та жертвам нацистських переслідувань» на виплату у 2014 році разової грошової допомоги ветеранам війни і жертвам нацистських переслідувань

передбачено у сумі 819 011,6 тис. грн., що на 2 284,9 тис. грн. менше, ніж у 2013 році (821 296,5 тис.грн.).

5) Надання пільг та виплату компенсацій та допомог громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, передбачені за бюджетною програмою «Соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» у обсязі 2 623 153,5 тис. грн., що на 44,6 тис. грн. менше, ніж у 2013 році (2 623 198,1 тис.грн.).

6) За бюджетною програмою «Вдосконалення системи соціальної допомоги» передбачені видатки (грант) за спеціальним фондом – 2 613,2 тис. грн., що на 19 639,1 тис.грн. менше, ніж у 2013 році (22 252,3 тис.грн.).

7) За бюджетною програмою «Санаторно-курортне лікування ветеранів війни, осіб, на яких поширюється чинність законів України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про жертви нацистських переслідувань та інвалідів» передбачено видатки в загальній сумі 109 560,2 тис. грн., що на 4 472,3 тис. грн. менше, ніж у 2013 році (114 032,5 тис. грн.).

8) Не визначеною залишається сума коштів для продовження погашення зобов'язань держави по знецінених грошових заощадженнях громадян в установах Ощадного банку СРСР, оскільки в додатку 3 Державного бюджету України на 2013 рік загальним обсягом (а не окремим кодом) передбачено кошти на обслуговування державного боргу та заходи щодо поступової компенсації громадянам втрат від знецінення грошових заощаджень в сумі 44 856 221,2 тис. гривень.

9) На рівні 2013 року залишився розмір видатків у 2014 році для надання державної підтримки для будівництва (придбання) доступного житла (50 млн. грн.), хоча відповідно до Указу Президента України від 08.11.2007 №1077 «Про заходи щодо будівництва доступного житла в Україні та поліпшення забезпечення громадян житлом» при підготовці проекту Держбюджету щорічно Уряд в обов'язковому порядку зобов'язаний передбачати видатки на будівництво житла в обсязі не менше 0,5% ВВП, тобто 826,5 млрд. гривень.

10) Ігноруючи Указ Президента України від 12.06.2013 №329 «Про проведення у 2014 році в Україні Року учасників бойових дій на території інших держав» та відзначення 25-ї річниці виведення військ колишнього СРСР з Республіки Афганістан у проекті державного бюджету на 2014 рік не передбачено коштів на проведення заходів з підготовки і проведення Року учасників бойових дій на території інших держав, зокрема, заходів щодо відзначення Дня вшанування учасників бойових дій на території інших держав і 25-ї річниці виведення військ колишнього СРСР з Республіки Афганістан та щодо підвищення рівня соціального захисту і медичного обслуговування учасників бойових дій на території інших держав, членів сімей загиблих, а також коштів на забезпечення житлом воїнів-інтернаціоналітів (Держбюджетом-2013 для забезпечення житлом воїнів-інтернаціоналітів було передбачено видатки у розмірі 95,6 млн. гривень).

11) Не передбачено фінансування Загальнодержавної соціальної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2014—2018 роки, затвердженої Законом України від 04.04.2013 № 178-VII.

До позитивів законопроекту можна віднести:

- 1) передбачення фінансування нової бюджетної програми «Компенсація роботодавцю частини фактичних витрат, пов'язаних зі сплатою єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» у сумі 8 800 тис. грн.;
- 2) передбачення коштів на реалізацію Загальнодержавної цільової програми «Питна вода України» в розмірі 180,0 млн. гривень;
- 3) **встановлення у 2014 році ставки податку на прибуток на рівні 18 % (зниження на 1%);**
- 4) **пролонгацію окремих пільг з ПДВ:**

Крім того, з метою сприяння індивідуальному житловому будівництву на селі і спорудженні інженерних мереж для поліпшення житлово-побутових умов сільського населення, покращення соціально-демографічної ситуації, стимулюванню закріплення молоді на селі та збільшення випуску сільгосппродукції і зайнятості сільського населення на 2014 рік передбачається надання кредитів за рахунок спеціального фонду за бюджетною програмою «Державне пільгове кредитування індивідуальних сільських забудовників на будівництво (реконструкцію) та придбання житла» в обсязі 48 млн. гривень.

Що стосується фінансування державних програм, то детально ознайомитися з передбаченням бюджетних видатків на їх реалізацію у 2014 році можна в додатку «Перелік державних цільових програм, які виконуються в межах бюджетної програми у 2014 році» (додається).

Інформацію з окремих питань можна отримати надіславши запит на електронну адресу: mlg@fpsu.org.ua.

Підготовлено департаментом бюджетної політики та соціального захисту апарату ФПУ з урахування висновків отриманих від окремих структурних підрозділів апарату ФПУ